

WARTOŚĆ XVIII

Wartość czynu ludzkiego

II. PROSPEKT WARTOŚCI

2.1. CEL OGÓLNY

Rozwój moralny

2.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Formowanie dojrzałości osobistej

2.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kształtowanie umiejętności podejmowania właściwych wyborów moralnych

2.4. PROPONOWANE TEMATY

- Osoba realizuje się przez działanie.
- Czy posłuszeństwo prawdzie wyklucza osobistą wolność?
- Co to znaczy być sobą?

2.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Ja jako osoba jestem podmiotem moich czynów¹.
- „Sumienie moralne jest sądem rozumu, przez który osoba ludzka rozpoznaje jakość moralną konkretnego czynu”².
- Poprzez swoje czyny osoba rozwija się i dąży do szczęścia³.

---

¹ „Człowiek przeżywa siebie jako podmiot osobowy, o ile sobie uświadamia to, że sam siebie posiada i że sam sobie panuje. Świadomość, ściślej mówiąc samo-świadomość związana z czynem, związana ze sprawczością jako samostanowieniem, warunkuje owo przeżycie. I w tym sensie możemy powiedzieć, że poprzez nią (z jej pomocą) konstytuuje się zarówno konkretne ludzkie «ja», jak też odpowiadająca mu konkretna ludzka podmiotowość osobowa”. K. Wojtyła, ks., *Osoba i czyn oraz inne studia antropologiczne*, red. T. Styczeń, SDS, W Chudy, J. W. Gałkowski, Lublin 2000, s. 386-387.

² KKK 1778.

³ „Otóż pragnę podkreślić, że u podstaw każdego z tych wielu zróżnicowanych talentów każdy z nas, każdy bez wyjątku, również nie należący do świata kultury i nauki, dysponuje nade wszystko jednym: uniwersalnym talentem, którym jest nasze człowieczeństwo, nasze ludzkie «być» (esse). Ewangelia ze swym przykazaniem miłości uczy nas pomnażania tego przede wszystkim talentu: talentu naszego człowieczeństwa. Ostateczny osąd naszego życia będzie też tego talentu dotyczył nade wszystko. Ten zaś talent pomnaża się «przez bezinteresowny dar z siebie samego»,

Program wychowawczy > Klasa VIII > Wartość XVIII > Wartość czynu ludzkiego

Zasady

- Jestem odpowiedzialny za swoje czyny⁴.
- Kształtuję swoje sumienie, aby w wolności dokonywać właściwych wyborów.
- W swoim postępowaniu jestem wierny dobru i prawdzie⁵.

2.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Osoba spełnia się poprzez swoje czyny⁶.
- „Godność osoby ludzkiej zakłada w sobie prawość sumienia i jej się domaga”⁷.
- We wspólnocie osób istnieje wzajemna odpowiedzialność za dokonywane czyny⁸.

Zasady

- Moje postępowanie odpowiada mojej godności osobistej i godności innych osób.

czyli przez miłość Boga i bliźnich. Znaczy to równocześnie: miłość Boga poprzez miłość bliźnich-ludzi: «Kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi» (1 J 4,20)”. Jan Paweł II, Przemówienie do przedstawicieli świata kultury zgromadzonych w Teatrze Narodowym, Warszawa, 08.06.1991, w: Jan Paweł II, *Pielgrzymki do Ojczyzny: 1979, 1983, 1987, 1991, 1995, 1997, 1999, 2002. Przemówienia, homilie*, Kraków 2006, s. 736.

⁴ „Wolność czyni człowieka podmiotem moralnym. Gdy człowiek działa w sposób świadomy, jest – jeśli tak można powiedzieć – ojcem własnych czynów”. KKK 1749.

⁵ „Bądźcie wymagający wobec otaczającego was świata, ale przede wszystkim wymagajcie od siebie samych. Jesteście synami Bożymi: bądźcie z tego dumni! Nie popadajcie w przeciętność, nie ulegajcie dyktatom zmieniającej się mody, która narzuca styl życia niezgodny z chrześcijańskimi ideałami, nie pozwólcie się mamić złudzeniom konsumizmu. Chrystus wzywa was do rzeczy wielkich. Nie sprawcie Mu zawodu, bo w ten sposób wy sami spotkalibyście się z zawodem. Z mocą, którą obdarza was Chrystus, mówcie wszystkim ludziom, że Bóg pragnie uczynić każdego człowieka swoim synem. Wasze świadectwo niech będzie zacznem nowego świata, którego pragnie każdy człowiek: świata prawdziwie sprawiedliwego, solidarnego i braterskiego”. Jan Paweł II, Przemówienie pożegnalne do młodzieży, Częstochowa, 15.08.1991, w: Jan Paweł II, *Pielgrzymki do Ojczyzny...*, dz. cyt., s. 815-816.

⁶ „Oto, będąc sprawcą czynu, człowiek równocześnie spełnia w nim siebie. Spełnia – to znaczy urzeczywistnia, niejako doprowadza do właściwej pełni tę strukturę, która jest dla niego znamieną z racji osobowości, z tej racji, że jest kimś, a nie czymś. Jest to struktura samo-panowania oraz samo-posiadania. Intencjonalność chcenia i działania, wyjście na zewnątrz siebie ku przedmiotom przedstawiającym się człowiekowi jako różnorodne dobra – a więc ku wartościom – stanowi równocześnie wejście we własne «ja» jako najbliższy i najistotniejszy przedmiot samostanowienia. Na tej strukturze oparta jest moralność, czyli wartość moralna jako rzeczywistość egzystencjalna, dzięki tej strukturze wchodzi ona w wewnętrzny ustrój człowieka jako osoby i uzyskuje w nim swoją trwałość [...]”.

⁷ K. Wojtyła, ks., *Osoba...*, dz. cyt., s. 195-196.

⁸ KKK 1780.

⁸ „W ten sposób na gruncie relacji: «ja»–«ty», z samej natury między-osobowej wspólnoty, rośnie też wzajemna odpowiedzialność osoby za osobę, a odpowiedzialność ta jest refleksem sumienia i transcendencji, która zarówno po stronie «ja», jak i «ty» staje na drodze do samospełnienia, a równocześnie warunkuje właściwy, tj. autentyczny osobowy wymiar wspólnoty. Przez wspólnotę rozumiemy to, co łączy. W relacji: «ja»–«ty» kształtuje się autentyczna między-osobowa wspólnota (w jakiegokolwiek postaci czy odmianie), jeżeli «ja» i «ty» trwają we wzajemnej afirmacji transcendentnej wartości osoby (można ją określić także jako godność), potwierdzając to swoimi czynami. Zdaje się, że tylko taki układ zasługuje na nazwę «communio personarum»”. K. Wojtyła, ks., *Osoba...*, dz. cyt., s. 402.

Program wychowawczy > Klasa VIII > Wartość XVIII > Wartość czynu ludzkiego

- Tworzę oparte na sprawiedliwości więzi osobowe.
- W rodzinie osoby pomagają sobie w podejmowaniu właściwych moralnie decyzji.

2.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- „Człowiek ma prawo działać zgodnie z sumieniem i wolnością, by osobiście podejmować decyzje moralne”⁹.
- „Moralność jako rzeczywistość egzystencjalna, pozostaje zawsze w ścisłym związku z człowiekiem jako osobą”¹⁰.
- Transcendencja osoby i posłuszeństwo prawdzie współtworzą wolne działanie osoby¹¹.

Zasady

- Umożliwiam uczniom postępowanie zgodne z ich sumieniem.
- Ukazuję uczniom wartości związane z dobrem i prawdą¹².
- Tłumaczę, że człowiek realizuje się tylko poprzez prawdę¹³.

2.8. SPOSÓB REALIZACJI

Uczniowie angażują się w projekt wolontariatu w wybranej instytucji. Wspólnie z nauczycielem omawiane są problemy i sukcesy związane z wykonywaną pracą.

⁹ KKK 1782.

¹⁰ K. Wojtyła, ks., *Osoba...*, s. 196.

¹¹ „Ujmowanie prawdy jest związane ze swoistym dążeniem. Prawda dla tego dążenia jest celem. Człowiek dąży do prawdy, a umysł łączy w sobie zdolność jej ujmowania (poprzez odróżnianie od nie-prawdy) oraz potrzebę jej dociekania. Już w tym zaznacza się jego dynamiczne podporządkowanie względem prawdy, która jest równocześnie jakby własnym światem umysłu ludzkiego. I właśnie to podporządkowanie umysłu względem prawdy warunkuje nadrzędność, czyli transcendencję osoby”. K. Wojtyła, ks., *Osoba...*, dz. cyt., s. 202.

¹² „Młody człowiek jest wrażliwy na prawdę, sprawiedliwość, piękno, na inne wartości duchowe. Młody człowiek pragnie odnaleźć siebie samego, dlatego szuka, czasem burzliwie szuka, prawdziwych wartości i ceni tych ludzi, którzy ich nauczają i według nich żyją. Któż z nas nie miał w życiu i nie wspomina z wdzięcznością takiego człowieka: kapłana, nauczyciela, profesora lub przyjaciela, który umiał odsłonić nam nowy świat wartości i wzbudzić dla niego trwałą entuzjasm, czy nawet nadać cały kierunek życiu?” Jan Paweł II, *Przemówienie do katechetów, nauczycieli i uczniów, Włocławek, 06.06.1991*, w: Jan Paweł II, *Pielgrzymki...*, dz. cyt., s. 684.

¹³ „Kryterium podziału i przeciwstawienia sprowadza się do prawdy: osoba «ktoś» obdarzony dynamizmem duchowym spełnia się poprzez dobro prawdziwe, nie spełnia się natomiast poprzez nie-prawdziwe dobro. Linia podziału, rozszczepienia i przeciwstawienia między dobrem a złem jako wartością i przeciwwartością moralną sprowadza się do prawdy. Chodzi tutaj właśnie o przeżywaną w sumieniu prawdę o dobru. Zależność od tej prawdy konstituuje osobę w jej transcendencji; transcendencja wolności przechodzi w transcendencję moralności”. K. Wojtyła, ks., *Osoba...*, dz. cyt., s. 198-199.

Program wychowawczy > Klasa VIII > Wartość XVIII > Wartość czynu ludzkiego

2.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Młody człowiek jest świadomy obowiązku formowania swojego sumienia. Jest on wierny wyznawanym wartościom. Swoją wolność kieruje ku dobru i prawdzie. Pomaga również innym osobom w prawym postępowaniu, czy też podejmowaniu właściwych wyborów. Swoim działaniem przyczynia się do rozwoju siebie i drugiej osoby.

2.10. ZAGROŻENIA

Młody człowiek nie będzie chciał podejmować nieustannego wysiłku poznawania prawdy i postępowania według zasad sprawiedliwości. Jego czyny będą sprzeczne z jego godnością osobistą. Swoim postępowaniem może krzywdzić inne osoby. Naukę, zdobywanie wiedzy, a także pracę nie będzie traktował odpowiedzialnie jako wartość. Lenistwo może opanować człowieka do tego stopnia, że nie potrafi służyć swoim życiem innym.